МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

КИСЕЛЬОВА АНАСТАСІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ»

(на матеріалах АТ «Альфа-Банк»)

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

випускної кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»

Студент **Кисельова Анастасія Валентинівна**

Факультет обліково-економічний

Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Форма навчання денна

Науковий керівник к.е.н., доцент, Перетятько Юлія Митрофанівна

Чернігів – ЧНТУ

2018

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту обліково-економічного факультету Навчально-наукового інституту економіки Чернігівського національного технологічного університету

Науковий керівник: к.е.н., доцент ПЕРЕТЯТЬКО Юлія Митрофанівна, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету

Захист відбудеться «__» грудня 2018 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту
д.е.н., проф. Маргасова В.Г.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах становлення та розвитку економіки України важливе значення має банківська система, яка виступає рушійною силою розвитку в усіх сферах. Одним з елементів підтримки банками суб'єктів господарювання та споживчого попиту населення є надання кредиту. Сфера кредитування безпосередньо пов'язана з потребами розвитку національного виробництва та економіки в цілому. Знаходячись у центрі сучасного грошово-фінансового господарства, обслуговуючи інтереси господарських суб'єктів, кредит опосередковує зв'язки між державою, банком, товаровиробниками і населенням.

Проблеми банківських кредитних операцій і банківського кредитування, питання організації та методики обліку кредитних операцій банків досліджували такі учені-економісти, як: Васюренко О.В., Мороз А.М., ПановГ.С., Чайковский Я.І., Дзюблюк О.В., Зіміна О.В., Соломин С.К., Бутинець Ф.Ф., Савлук М.І. та ін. Також дані проблеми розглядалися і в роботах зарубіжних учених, таких як: Б. Бухвальд, Ханс-Ульріх Деріг, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, З. де Куссерг, Же.-Ж. Ламбен та ін.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних і практичних питань організації обліку, аналізу і аудиту кредитних операцій, а також розробці шляхів їх удосконалення. Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі **завдання**:

- дослідити визначення поняття «кредит» у наукових джерелах, систематизувати підходи економістів до його класифікації;
- дослідити нормативно-правову базу, яка регулює діяльність банківської установи та бухгалтерський облік кредитних операцій;
- дослідити систему організації бухгалтерського обліку кредитних операцій щодо її відповідності існуючій методології в Україні;
- вивчити організаційно-правову структуру «Альфа-Банку»;
- здійснити економічний аналіз основних фінансово-економічних показників банку, в тому числі і кредитних операцій в "Альфа-Банку";
- запропонувати комплекс рекомендацій щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу і аудиту кредитних операцій.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту кредитних операцій.

Інформаційна база дослідження. В процесі написання випускної кваліфікаційної роботи використовувалися нормативно-правові документи, матеріали періодичних та спеціалізованих видань, статистичних щорічників, дані Державної служби статистики України, законодавчі та нормативні акти, що регулюють організацію обліку кредитних операцій, а також наказ про облікову політику та фінансова звітність АТ «Альфа-Банк Україна».

В основу дослідження покладено такі **методи**, як збір фактів (спостереження, реєстрація, вимірювання), опис і аналіз фактів. Також використані методи: порівняння, аналізу і синтезу – для виявлення спільних

та відмінних рис у наукових підходах до організації бухгалтерського обліку; табличний та графічний для наочного зображення, індукцію, дедукцію, узагальнення – при формуванні висновків.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики системи обліку, аудиту кредитних операцій банку та підвищення ефективності його діяльності. Зокрема, розроблений графік документообігу та удосконалено аналітичний облік кредитних операцій банку.

Структура та обсяг роботи. Дана робота складається із вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний зміст викладений на – 92 сторінках, робота містить 18 таблиць, 4 рисунків та 5 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступ**і розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету, завдання, предмет, об’єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Теоретико-методичні аспекти обліку, аналізу та аудиту кредитних операцій банку» розглядається економічна сутність і характеристика кредитних операцій банку, теоретико-методичні засади формування інформації у бухгалтерському обліку про кредитні операці, огляд нормативно-законодавчої бази якою регулюється облік в банку.

Систематизація наукових підходів видатних учених до трактування поняття «кредит», дозволила визначити кредит як певний вид суспільних відносин, пов'язаних з рухом вартості на засадах повернення. Згідно Законі України «Про банки та банківську діяльність» банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будьяка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Активна роль кредиту у функціонуванні ринкової економіки ґрунтується на додержанні основних принципів кредитування. До них належать:

- поверненість позичальником коштів кредитору в повному обсязі;
- строковість надання коштів кредитором позичальникові;
- платність користування позиченими коштами;
- забезпеченість позички;
- цільове призначення позички;
- диференційований підхід до процесу кредитування.

Досліджені функції кредиту, а саме: функція заміни готівкових коштів безготівковими розрахунками; перерозподільча функція; прискорення науково-технічного прогресу; Прискорення концентрації капіталу.Виходячи з цього відображаємо принципи

Проаналізувавши теоретико-методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про кредитні операції банку бачимо, що законодавство дає загальні засади згідно даного питання, а кожна банківська установа самостійно вирішує способи формування інформації.

Розглянуті основні нормативно-правові акти, що регулюють порядок обліку оборотних активів в Україні, серед яких виділено:

– Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 № 2121-III;

– План рахунків бухгалтерського обліку банків України затверджено Постановою Правління НБУ 11.09.2017 № 89;

– Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України затверджено Постановою Правління Національного банку України 11.09.2017 № 89.

У другому розділі роботи «Організація бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту кредитних операцій в АТ «Альфа- Банк» проаналізовано тенденцій та напрямів розвитку банківської сфери в України, розглянуто фінансово-економічну характеристику діяльності ПАТ «Альфа-Банк»; організацію і методику проведення обліку і аналізу кредитних операцій банку та досліджено особливості аудиту кредитних операцій банку.

Аналізуючи теперішній стан банківської системи України, необхідно відзначити, що фінансова, військова та політична нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України.

Встановлено, що об'єктом дослідження другого розділу є організація обліку та облік кредитних операцій АТ «Альфа-Банк». Метою діяльності банку є одержання прибутку для власного розвитку і задоволення потреб його акціонерів. Альфа-банк є універсальним банком, тобто може надавати фізичним та юридичним особам (резидентам та нерезидентам) будь-які послуги відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність» та генеральної ліцензії НБУ.

АТ «Альфа-Банк» Україна – це великий український комерційний банк з міжнародним капіталом, який входить у приватну інвестиційну холдингову компанію ABHHoldingsSA (ABHH) зі штаб-квартирою в Люксембурзі. Холдингова компанія має інвестиції в ряді банківських груп на території країн СНД і Європи, зокрема, операційні компанії ABHH знаходяться в Україні, Росії, Казахстані, Білорусі та Нідерландах.

Таблиця 1.

Ідентифікаційні дані банку

Адреса	Вул. Десятинна 4/6, м. Київ
Код ЄДРПОУ	23494714
Код КВЕД	64.19 Інші види грошового посередництва (основний)
Банк з яким співпрацюють	Національний Банк України
Номер розрахункового рахунку	32004186201
Код МФО банку	300346
Назва контролюючого органу(ДПІ)	МГУ ДФС – Центральний офіс з ОВП
Місце знаходження ДПІ	м. Київ, Львівська пл.8
Голова правління	Михайльо В.В
Головний бухгалтер	Кухарчук А.В
Статутний капітал	12 179 756 тис.грн
Кількість працюючих	6 225 чоловік
Кількість відділень	186 шт.
Кількість банкоматів	188шт.

*Джерело: узагальнено автором за даними банку

У таблиці 2 охарактеризована система обліку АТ «Альфа –Банк».

Таблиця2

Характеристика системи бухгалтерського обліку

Найменування показника	Характеристика	Примітки
Структурна одиниця	Бухгалтерія	-
Форма обліку	Комп'ютеризована. Програмний продукт корпорації "1С"	-
Наказ про облікову політику	Розроблений та затверджений	-
Робочий план рахунків	Розроблений та затверджений	Потребує удосконалення
Графік документообігу	Не розроблений	-
Ведення бухгалтерського обліку кредитних операцій	У відповідності до Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України 21.02.2018 р. № 14	-

Дослідження динаміки основних фінансово-економічних показників дозволило зробити наступні висновки. Результати аналізу свідчать про

загальне покращення ефективності діяльності АТ «Альфа-банк», рівень інвестиційної активності, рентабельності та капіталізації банку АТ «Альфа-банк». Збиток діяльності банку у 2016 році відбувся за рахунок злиття АТ «Укрсоцбанк». Але в майбутньому, і це вже видно, 2017 році ми вже бачимо покращення всіх показників.

Виходячи з цього можна зробити такі висновки про діяльність:

– підприємство підвищує обсяги продаж, підвищується ефективність використання оборотних засобів та ефективність використання основних засобів та трудових ресурсів;

– рентабельність капіталу у звітному періоді має позитивну тенденцію. Всі показники мають позитивні показники;

– банк є відкритим до фізичним осіб з надання без залогових кредитів, що свідчить збільшня долі кредитів фізичним особам на 54%у порівнянні з 2016 роком. В звітному періоді банк вийшов на позитивний результат у сумі майже 600 млн. грн. При цьому, що в минулому періоді отримав збиток. На цей позитивно вплинуло збільшення процентних доходів на 127158 тис. грн.

Система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю автоматично відстежує стан кредитної заборгованості й надає дані для складання фінансової звітності. При відкритті кредитних рахунків в облікову систему вводяться спеціальні обов'язкові параметри, зокрема такі: вид кредиту; цільове спрямування кредиту; вид забезпечення; дата видачі кредиту; дата повернення; початковий строк розміщення. Банк оцінює кредити після первісного визнання амортизаційної собівартості з використанням ефективної ставки відсотка мінус резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями. Зобов'язані пов'язані з кредитуванням. Банк бере на себе зобов'язання, пов'язані з кредитуванням, у тому числі акредитиви та фінансові гарантії.

Обов’язки щодо ведення бухгалтерського обліку покладено на бухгалтерію. Облік вдеться із використанням спеціалізованого програмного пролудкту 1С. В банківській установі є наказ про облікову політику, графік документообігу та робочий план рахунків.

Процес надання кредитних коштів автоматизований та включає такі програмні продукти: SIEBEL – база данних для заповнення початкової анкети для надання кредитів; B2 – база данних, в якій зберігаються всі наявні данні клієнта та приймається рішення згідно надання кредитів; 1С – бухгалтерське відображення кредитних операцій.

У третьому розділі «Пропозиції щодо вдосконалення кредитних операцій та системи бухгалтерського обліку» обґрунтовано та надано шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту кредитних операцій банку (табл.3).

Таблиця 3

Пропозиції щодо вдосконалення кредитних операцій та системи бухгалтерського обліку

№ п/п	Заходи	Шляхи досягнення	Очікуваний результат
1.	Удосконалення власних систем обліку	Додати цілі, портрет клієнта до внутрішньої системи обліку В2	Формування онлайн-портрета клієнта, що сприяє розробці правильно розробленої маркетингової компанії
3.	Запровадження елементів управлінського обліку	Збір інформації для цілей управління: маркетингова інформація, інформація про перспективні інвестиційні проекти банку, інформація про майбутню заборгованість, інформація про трудові ресурси тощо	Підвищення раціональності використання коштів банку та вироблення процедур, що запобігають неекономному їх використанню.
4.	Підвищення мотивації адміністративного персонала	Проведення конкурсів за результатами роботи за звітний період для працівників адміністративного персоналу	Підвищення корпоративного духу трудового персоналу
5.	Удосконалення робочого плану рахунків	Запропоновані субрахунки до рахунку 2062 «Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання» : 20621 «Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, строком до 1 місяця» 20622 «Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, строком від 1 до 3 місяців» 20623 «Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, від 3 до 6 місяців» 20624 «Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, строком від 6 місяців до 1 року»	Підвищення контролю за виданими короткостроковими кредитами, формування інформації для прийняття управлінських рішень з метою виявлення перспектив погашення кредиту

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційні роботі проведено теоретичне узагальнення та обґрунтування сутності та особливостей методики бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту виплат на оплату праці підприємства. За результатами проведеного дослідження було сформульовані висновки і пропозиції, що відповідають поставленій меті та завданням:

1. В науковій літературів існує багато спроб різних авторів надавати визначення кредиту через різні види економічних відносин. Проаналізувавши різні думки, вважаємо, що трактування Белоглазова Г.М. наукраще розкриває суть кредиту, а саме кредит - певний вид суспільних відносин, пов'язаних з рухом вартості на засадах повернення. Систематизовані підходи економістів до класифікації кредитів та розглянуті основні види. Найчастіше виокремлюють такі види кредиту: державний кредитом; комерційний кредит; міжнародний кредит, споживчий кредит, банківський кредит.

2. Для банків кредитні операції – це найважливіший вид банківської діяльності, що приносить дохід. Бухгалтерський облік кредитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах.

Організація обліку кредитних операцій в банках спрямована на обмеження кредитного ризику при здійсненні даних операцій. У загальному плані організація обліку кредитних операцій охоплює три напрями: розподіл обов’язків та повноважень під час здійснення операцій; опис процедури виконання операцій на підставі внутрішньобанківських документів; контроль операцій, що включає: контроль повноважень; контроль технічного та бухгалтерського опрацювання даних.

3. Встановлено, що діяльність банківської установи щодо кредитних операцій регулюється багатьма нормативно-правовими актами. Основними, серед яких є: Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 № 2121-III; План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджено Постановою Правління Національного банку України від 11.09.2017 № 89; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України затверджено Постановою Правління Національного банку України 11.09.2017 № 89

4. Фінансова, військова та політична нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Однак, незважаючи на досить складний фінансовий стан і загальносвітову економічну кризу, фінанси України залишається потужною системою, яка орієнтується на задоволення потреб споживачів і ґрунтується на економічних принципах діяльності. На сьогоднішній день, банківська сфера характеризується скороченнями банківський установ, але при цьому спостегріається нарощення активів банків. На кінець 2017 р. за розміром активів та кредитно-інвестиційного портфелю найвищі сходинки отримав

Приватбанк, але за обсягами фінансового результату – Райффайзен Банк Аваль.

До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні: зростання недовіри до банків; негативний вплив політичних процесів; суперечливість механізму рефінансування українських банків; девальвація національної грошової одиниці; подорожчання кредитних ресурсів в Україні; погіршення якості кредитного портфеля банків.

5. АТ «Альфа-Банк» Україна – це великий український комерційний банк з міжнародним капіталом, який входить у приватну інвестиційну холдингову компанію ABHHoldingsSA (ABHH) зі штаб-квартирою в Люксембурзі. Холдингова компанія має інвестиції в ряді банківських груп на території країн СНД і Європи, зокрема, операційні компанії ABHH знаходяться в Україні, Росії, Казахстані, Білорусі та Нідерландах. В звітному періоді банк вийшов на позитивний результат у сумі майже 600 млн. грн. При цьому, що в минулому періоді отримав збиток. На це позитивно вплинуло збільшення процентних доходів на 127158 тис. грн.

6. Обов'язки щодо ведення бухгалтерського обліку покладено на бухгалтерію. Облік вдеться із використанням спеціалізованого програмного пролудкту 1С-Бухгалтерія. В банківській установі є наказ про облікову політику, графік документообігу та робочий план рахунків.

Процес надання кредитних коштів автоматизований та включає такі програмні продукти: SIEBEL – база данних для заповнення початкової анкети для надання кредитів; B2 – база данних, в якій зберігаються всі наявні данні клієнта та приймається рішення згідно надання кредитів; 1С – бухгалтерське відображення кредитних операцій.

7. Дослідження динаміки кредитних операцій показав, що у 2017 році кредити надані юридичним особам зменшилися на 8% у порівнянні з 2016 роком. Також банк майже відмовився від іпотечного кредитування, про що свідчить спад данного показника. Наразі банк націлений на завоювання ринку кредитів для фізичних осіб та фізичних осіб підприємців, про що свідчить збільшення данних показників на 66%.

8. За результатами проводеного дослідження ми запропонували ряд заходів щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку, які включають доповнення власних облікових інформаційних систем спеціалізованих анкет для формування портрета клієнта, розробка та впровадження графіка документообігу, удосконалення робочого плану рахунків; запровадження елементів управлінського обліку. Очікованим результатом від впровадження пропозиції стане належна організація бухгалтерського обліку кредитних операцій до вимог чинного законодавства та підвищення раціональності використання коштів банку.

АНОТАЦІЯ

Кисельова А.В. Випускна кваліфікаційна робота на тему **«Організація обліку, аналізу та аудиту кредитних операцій банку» (на матеріалах АТ «Альфа-Банк»)** здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2018.

Робота містить: 92 сторінках, робота містить 18 таблиць, 4 рисунків та 5 додатків.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку та аналізу в обліку кредитних операцій.

У роботі розглядаються економічна сутність кредиту , особливості організації та нормативно-правове забезпечення їх обліку, принципи та функції кредиту.

Оцінена організація обліку кредитних операцій в АТ «Альфа-Банк» та ефективність управління ними. Наведено фінансово-економічну характеристику діяльності банку, досліджено організацію первинного, синтетичного й аналітичного обліку кредитних операцій, проаналізовано їх динаміку та структуру, оцінено показники ефекти.

За результатами дослідження визначені основні напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення , розроблені та економічно обґрунтовані можливі шляхи удосконалення політики обліку кредитів та підвищення ділової активності підприємства.

Сформульовані пропозиції щодо: удосконалення робочого плану рахунків; підвищення мотивації адміністративного персонала; запровадження елементів управлінського обліку; удосконалення власних систем обліку

Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики системи обліку та аналізу обліку кредитних операцій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ, БАНК, ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ЕФЕКТИВНІСТЬ*